

Aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuus (AIKUMETOD)

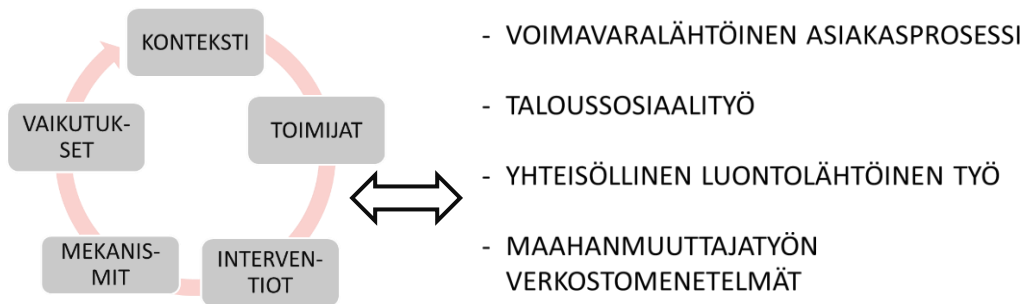
1. Tarkoitus ja tavoitteet

1.1. Tutkimushankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen sekä tutkimukselliset lähtökohdat:

Aikuissosiaalityö on yksi määrällisesti keskeisimpiä suomalaisen sosiaalityön toimintakenttiä, mutta sen tutkimusperustaista tietopohjaa on kehitetty vasta varsin niukasti suhteessa muihin sosiaalityön alueisiin. Tutkimuksellinen aukko koskee erityisesti aikuissosiaalityössä sovellettavia menetelmiä ja niiden vaikuttavuutta (Kivipelto ym. 2013; Kivipelto 2020). Silti aikuissosiaalityön vaikuttavuuteen kohdistuu suuria yhteiskunnallisia odotuksia ja jännitteitä, sisältäähän sen toimintakenttä kompleksisiä, muutosten alla olevia ilmiöitä, kuten köyhyyden, huono-osaisuuden, työllisyyden, maahanmuuton, mielenterveys- ja päihdeongelmien, asumisen sekä riippuvuuksien problematiikan. Aikuissosiaalityölle on tyypillistä yhteisasiakkuudet esimerkiksi terveydenhuollon ja työvoimapalvelujen kanssa. Monialaisessa työskentelyssä aikuissosiaalityön tutkimusperustainen asiantuntemus ja menetelmäosaaminen ovat entistä tärkeämpiä. Aikuissosiaalityön tulevaisuutta koskenut selvitys (Karjalainen, Metteri & Strömberg-Jarkka 2019) päätyikin ehdottamaan erillistä aikuissosiaalityön monivuotista kansallista kehittämissuunnitelmaa, johon sisältyy osaamisen ja menetelmien systemaattisen käytön vaikuttavuuden tarkastelu. AIKUMETOD-tutkimus on osa viime aikoina tiivistynyttä tahtotilaa aikuissosiaalityön tietopohjan vahvistamiseksi (Matthies, Svenlin & Turtiainen 2021; Kivipelto 2020). Tutkimus kohdistuu 1) aikuissosiaalityön asiakasprosessin, 2) taloussosiaalityön, 3) yhteisöllisen luontolähtöisen työn ja 4) maahanmuuttajatyön verkostomenetelmien menetelmiin ja niiden vaikuttavuuteen. Nämä ne ovat parhaillaan yhteiskunnallisten muutosten ja palvelujärjestelmien uudistusten kohteena, ja niissä on menossa tärkeää käytännön kehittämistä.

Aikuissosiaalityö on hallinnollisesti termi (Jokinen & Juhila 2008), joka kuvataan elinkaaren mukaan eriytettyjä sosiaalityön palveluita työikäisille. Aikuissosiaalityö on tavallaan kaatoluokka, jolle kuuluu kaikki se, mikä ei ole lastensuojelua tai vanhustenhuoltoa (Mäntysaari 2006) klassisen sosiaalihuollon tapaan (Haverinen, Kuronen & Pösö 2014). Käsitteellä sillä ei ole varsinaista vastaavuutta kansainvälisessä sosiaalityön tutkimuksessa, eikä esimerkiksi aikuisuutta koskevaa sosiaalityön yhtenäistä teoreettis-käsitteellistä keskustelutaustaa. Aikuissosiaalityössä on kuitenkin kyse moninaisista tarpeista, jotka syntyvät, kun aikuisuuden ideaali täysivaltaisen ja riippumattoman ihmisen elämänvaiheena ja tasavertaisena kansalaisuutena saa säröjä tai kohtaa perustavanlaatuisia riskejä. Konkreettisten tehtävien tasolla aikuissosiaalityön kenttä on varsin kompleksinen ja pirstaleinen, eikä sitä voida tarkastella yhdenmukaisesta, käytäntöön sovellettavasta teoriasta käsin. Sen sijaan on merkityksellistä rakentaa sosiaalityön käytännöstä lähtevää aikuissosiaalityön teoreettista ymmärrystä ja tutkimusperustaista osaamista vaikuttavista työmenetelmistä yhdessä käytännön toimijoiden kanssa. (Blom & Morén 2010; 2015; Svenlin, Matthies & Turtiainen 2021). AIKUMETOD-tutkimus tuottaa tietoa siitä, mikä aikuissosiaalityössä kohdattavissa elämäntilanteissa tukee toivottuja muutoksia. Sovellamme tutkimuksessa KAIMEr – teoriaa, joka nojautuu kriittisen realismin tiedonkäsitteeseen. Ruotsalaiset Blom ja Morén (2010; 2015; Svenlin 2019) ovat kehittäneet KAIMEr– teoriaa sosiaalityön käytäntötutkimuksessa yhdessä työntekijöiden ja tutkijoiden yhteistyönä. Kyseinen teoria laajentaa ja haastaa näyttöön perustuvaa (evidence-based) ajattelua. Näyttöön perustuvassa ajattelussa oletetaan, että voidaan paikantaa jokin tietty toimenpide, joka tuottaa tavoitellun vaikutuksen. KAIMEr-teoria pyrkii ymmärtämään Kuvio 1 tapaan, miten ja miksi vaikutuksia tuovat mekanismit toimivat tietyssä kontekstissa, tietyillä toimijoilla ja interventiolla (Blom & Morén 2010, 99).

Kuvio 1. KAIMEr teoreettinen viitekehys ja AIKUMETOD-tutkimuksen kohteet

Tähänastisessa kotimaisessa aikuissosiaalityön tutkimuksessa tieteellisesti kiinnostaviksi teemoiksi nousevat osallisuus ja toimijuus (Nummela 2011; Laitinen & Niskala 2013; Närhi ym. 2013; 2014; Matthies & Uggerhoej 2014), kontrollin ja tuen jännitteisyys (Jokinen & Juhila 2008; Matthies, Svenlin, Rantamäki & Viitasalo 2021) ja vaikutusten arviointi (Kempainen ym. 2010; Kivipelto ym. 2013; 2020; Mäntysaari & Ylistö 2021). Aikuissosiaalityön kenttään kohdistunut ensimmäinen Suomen Akatemian rahoittama Jokisen ja Juhilan tutkimus (2008) analysoi *aikuissosiaalityön yhteiskunnallista paikkaa* palvelujärjestelmässä. Matthiesin tutkimusryhmän Akatemiahankkeiden tutkimukset ovat tunnistaneet *palvelujen merkityksen aikuissosiaalityön asiakkaiden osallisuudelle* (Närhi, Kokkonen & Matthies 2013; 2014; Matthies & Uggerhoej 2014) sekä aikuissosiaalityön kentällä ilmeneviä eurooppalaisia *ekososiaalisia innovaatioita* (Hirvilammi, Matthies, Närhi & Stamm 2016; Stamm, Matthies, Hirvilammi & Närhi 2020; Matthies, Peeters, Stamm & Hirvilammi 2020). Aikuissosiaalityö oli myös osana Vaaraman johtamaa SA:n Strategisen neuvoston rahoittamaa Promeq-hanketta, jossa osoitettiin ns TYP-palvelujen vaikuttavuus pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnille (Mäntysaari & Ylistö 2021). Väitöskirjatutkimuksia on kohdistettu aikuissosiaalityön ydintehtäviin (Kotiranta 2008; Nummela 2011; Viitasalo 2018), ja kehittämishankkeet ovat tuottaneet tutkimuksellisesti tärkeää tietoa aikuissosiaalityön käytännöistä (Kempainen ym. 2010; Kivipelto ym. 2013; Kivipelto 2020; Zechner & Viitasalo 2019; Turtiainen ym. 2018 ym. 2018). Yleisesti tutkimustuloksista välittyy kriittisyys koskien pirstaleisen palvelujärjestelmän kykyä vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja elinolojen rakenteellisiin vääristymiin, mutta myös uusia ja vaikuttavia menetelmiä on tutkittu. Kansainvälisestä tutkimuksesta aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuuden kannalta relevantteja ovat tutkimustulokset, jotka korostavat asiakastyön suhdeperustaisuuden (relationship-base practice) merkitystä uudella tavalla. Samalla on tunnistettu, että vain asiakasvirtauksen tehostamiseen ohjaava johtamistapa heikentää sosiaalityön vaikuttavuutta (Hollinrake 2019; Dix, Hollindrake & Meade 2019). AIKUMETOD-tutkimuksessa syvennetään edellä mainittujen tutkimusten teemoja. Tutkimuksen lähtökohdissa yhdistyvät tutkimusryhmän jäsenten tutkimuksellinen kokemus ja käytännön yhteistyö aikuissosiaalityön tietopohjan kehittämiseksi. (Matthies, Svenlin & Turtiainen 2021). Temaattisesti tutkimus kytkeytyy sen vastuuhenkilön koordinoimaan EU:n H2020- ohjelmasta rahoitettavaan MCSA-ETN-ASTRA-tohtorikoulutusohjelmaan. Siinä sovelletaan kestävän kehityksen siirtymän tutkimusta heikoimmassa asemassa olevien *sosiaaliseen inklusioon* (jyu.fi/astra, 2020-2024). *Taloussosiaalityön* menetelmien kehittäminen nojaa Viitasalon väitöskirjatutkimukseen ja taloussosiaalityön käytännön tutkivaan kehittämiseen Suomessa yhdessä osaamiskeskusten kanssa (Viitasalo 2018; 2019). *Maahanmuuttajatyön* menetelmien tutkimus nojaa Turtiaisen tutkimuksiin luottamus- ja tunnustussuhteista kotouttamisessa sekä maahanmuuttajapalvelujen valtakunnallisesti merkittävää

kehittämistyötä (mm. SEMPRE-Interreg; TEM-selvitys 2015; TEM- ja sisäasiainministeriön Community Sponsorship (2020-2021). Keskeinen metodinen lähtökohta AIKUMETOD-hankkeessa on THL:n tutkima ja kehittämä aikuissosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnin mittari (AVAIN) (Kivipelto ym. 2013; Kivipelto 2020). AIKUMETOD tutkimusryhmä oli mukana SONetBOTNIA:n kordinoimassa valtakunnallisessa aikuissosiaalityön PROSOS-kehittämishankkeessa, ja jatkaa siinä todettuja kehittämiskohteita.

AIKUMETOD-tutkimus toteutuu rinnakkain hankkeen toimijoiden kahden ESR-rahoitteisen käytännön kehittämishankkeen kanssa kuudessa kunnassa tai kuntayhtymässä Keski-Suomessa, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla. Taloudellinen toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus (TASOS)-hanke on JYU/KYC:n ja Talous sujuvasti kuntoon (TASKU) Seinäjoen ammattikorkeakoulun kordinoima hanke. Hankkeissa kehitettävät menetelmät ovat AIKUMETOD-tutkimuksen kohteina, ja hankkeet tuottavat menetelmistä tutkimusaineistoa soveltamalla AVAIN-mittaria. AIKUMETOD-tutkimukseen liittyvän maahanmuuttajatyön menetelmän tutkimuksen aineistonkeruu on jo aloitettu opinnäytetyönä.

Ensimmäinen tutkittava työmenetelmä on *voimavaralähtöisen aikuissosiaalityön asiakasprosessi*. Siinä haasteena on ylittää järjestelmä- ja ongelmalähtöisyys ja päästä voimavaralähtöiseen suhdeperustaiseen ja osallisuutta tukevaan työskentelyyn (Hollindrake 2019; Ruch 2010; Turtiainen ym. 2018). Voimavaralähtöinen asiakastyö jatkaa black empowerment-ajattelua leimattujen kansalaisten valtaistamisessa (Solomon 1976) ja ajankohtaista tunnustuksen politiikkaa (Turtiainen & Hiitola 2019). AIKUMETOD-tutkimus pyrkii vahvistamaan voimavaralähtöistä ajattelua käynnistymässä olevassa sosiaalihuollon kehittämissuunnitelmassa erityisesti monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa ja määrämuotoisessa asiakastyön kirjaamisessa (THL 2020). Dokumentointi koetaan usein tylsänä ja hankalana työtehtävänä, joka vie aikaa asiakastyöstä. (Munro 2011; Lauri 2016;) Toisaalta sillä voidaan osoittaa sosiaalityön vaikuttavuutta (Juhila 2016; Kivipelto 2013). Tutkimus tarkastelee, miten asiakasprosessia voidaan toteuttaa ja dokumentoida niin, että se tunnistaa asiakkaan voimavaroja, joiden avulla hän on ongelmista huolimatta selvinnyt, ja joita tukemalla asiakkaan oman suunnitelman tavoitteet tulevat lähemmäksi.

Toinen tutkiva menetelmä on *taloussosiaalityö*, joka pyrkii vahvistamaan taloudellista toimintakykyä, taloudellista lukutaitoa ja siten taloudellista inklusiota (Johnson & Sherraden 2007). Sitä on inspiroinut erityisesti yhdysvaltalaislähtöinen financial social work -lähestymistapa (Sherraden & Huang 2019; Viitasalo 2018) ja sen kansainvälinen tutkimus on jo vilkasta. Taloussosiaalityössä toimitaan sekä yhteiskunnallis-poliittisesti ja ohjelmatasoisin toimin että yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen parissa soveltamalla erilaisia interventioita (Wolfsohn & Michaeli 2014). Suomessa taloussosiaalityön tutkimus on vasta virinnyt (Viitasalo 2018; 2021). *Talousneuvolatoiminta* on taloussosiaalityön orientaation mukainen menetelmä, jolla tarkoitetaan taloudellisesti heikkoon tai haavoittuvaan asemaan joutuneille ihmisille tarjottavaa matalankynnyksen palvelua talouteen liittyvissä kysymyksissä. Talousneuvolatoiminta on käynnistynyt Suomessa 2000-luvulla, mutta siitä ei ole sosiaalityössä tutkittua tietoa. Sen tuloksellisuudesta on kuitenkin lupaavia havaintoja (Hekkala & Kivipelto 2020, 86). Erityisesti toimeentulotuen siirryttyä KELAn tehtäväksi ja koronakriisin aiheuttaman talousahdingon vuoksi aikuissosiaalityössä kaivataan uusia menetelmiä ihmisten taloudellisen toimintakyvyn vahvistamiseksi.

Kolmas tutkittava menetelmä on *yhteisöllinen työ*, joka on kansainvälisesti nähty osana sosiaalityön käytäntöjä jo sosiaalityön syntyajoista lähtien (Sipilä 1989). Yhteisötyöllä tavoitetaan asiakkaita ja asukkaita heidän elinympäristössään, jolloin voidaan saada varhaisempaa ja paremmin tarpeisiin

vastaavaa tukea. Luottamuksellinen suhde työntekijään rakentuu helpommin lähiyhteisön kontekstissa (Juhila 2018; Roivainen, 2008; Hyväri & Nylund 2010). Yhteisötyö on toistuvasti nostettu tavoiteltavaksi työotteeksi, viimeisimmäksi aikuissosiaalityön tiekartassa (Karjalainen ym. 2019), Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa ja käynnistyvä sosiaalihuollon kehittämissuunnitelmassa (THL 2020). Kehityssuunta on ollut kuitenkin päinvastainen varsinkin 2000-luvulla (Roivainen 2008). Vuoden 2017 kuntakyselyn mukaan sosiaalityöntekijät käyttivät viikkotyöajastaan jalkautuvaan sosiaalityöhön tai lähityöhön ainoastaan viisi prosenttia (Blomgren & Saikkonen 2018). Osallistavan sosiaaliturvan kokeilussa (Kivipelto 2020) otettiin käyttöön yhteisö- ja ryhmätyön uusia kokeiluja, joihin sisältyi myös luontolähtöisiä menetelmiä. Yhteisötyön anti tunnustetaan, mutta sen resurssointi on edelleen hankkeiden varassa (Hekkala & Kivipelto 2020, 85). AIKUMETOD- tutkimuksessa yhteisölliset menetelmät nähdään osana globaalisti vahvistuvaa ekososiaalista lähestymistapaa ja kestäväsiirtymän edistämistä. Niiden kehittämisessä sosiaalityössä JYU on kansainvälisestikin edelläkävijöiden joukossa (Matthies, Krings & Stamm 2020; Boetto, Bowles, Närhi & Powers 2020; Närhi 2004; Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016; Matthies 2021). Luontolähtöisiä ryhmä- ja yhteisötyön menetelmiä, on käytetty lastensuojelun ja ikäihmisten palvelujen lisäksi päihde- ja mielenterveystyössä (Salovuori 2020; Hirvonen, J. & Uosukainen, L. 2015); sekä myös aikuissosiaalityössä (Raivio 2018, 40; Jokela, K. 2017; Tuikka & Okulov 2021). Luonnonvarakeskus LUKE on tunnistanut tutkimuksissaan luontolähtöisten menetelmien edistävän hyvinvointia (Vehmasto, E. 2014; Tyrväinen ym. 2018; Ylilauri, M. & Yli-Viikari, A. 2019). AIKUMETOD-tutkimus kytkeytyy osaksi luontolähtöisten menetelmien monialaista tutkimusta ja kehittämistoimintaa.

Neljäs tutkiva menetelmä kytkeytyy maahanmuuttajatyöhön. Aikuissosiaalityön tehtäväkentässä *maahanmuuttajataustaiset* henkilöt näyttäytyvät omana ryhmänään varsinkin heikomman työllistymisasteensa vuoksi (Nieminen & Sutela & Hannula (2015). Haavoittuvassa asemassa olevat pakolaistaustaiset henkilöt tarvitsevat aikuissosiaalityön tukea vielä kauan kotoutumisajan päättymisen jälkeen. Silti sosiaalipalveluiden rakenteelliset ehdot, kuten ajan niukkuus ja standardinomaiset toimenpiteet eivät kohtaa heidän tarpeitaan. Keskittyminen työllistymiseen tai taloudellisiin näkökohtiin kaventaa asiakkaiden hyvinvointia ja uhkaa tehdä heidät riippuvaiseksi järjestelmästä. Olemassa olevien palveluiden sopimattomuus ja riittämättömyys aiheuttaa myös työntekijöissä turhautumista (Turtiainen ym. 2018; Kokkonen 2016; Kivipelto 2018; Sotkasiira 2018). Erityisesti kotoutumispalveluista aikuissosiaalityöhön siirtyville asiakkaille on kuitenkin syntynyt järjestöjen tuottamia palveluja, joiden toimivuus perustuu verkostoitumiseen eri toimijoiden kesken ja tukiverkoston rakentamiseen asiakkaille. Nämä palvelut voivat tukea kielen oppimista, arjen sujumista ja sosiaalisten suhteiden ja yhteisöjen rakentumista sekä tulevaisuuden suunnittelua ja työllistymistä. Aikaisempi tutkimus vahvistaa luottamuksellisten suhteiden merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi (esim. Turtiainen 2012; Turtiainen ym. 2018).

1.2. Tutkimuskysymykset ja/tai hypoteesi(t):

AIKUMETOD-hankkeen tavoitteena on *lisätä aikuissosiaalityön työmenetelmien vaikuttavuutta koskevaa tieteellistä tietoa ja luoda siten osaltaan perustaa tutkimuspohjaisen aikuissosiaalityön pitkäjänteiselle kehittämiselle*. Tutkimuksen kohteeksi on valittu neljä keskeistä ja ajassa uudella tavalla merkittäväksi koettua aikuissosiaalityön menetelmällistä kohdetta, joiden vaikuttavuutta tutkitaan. Tutkimustehtävään etsitään vastausta tutkimuksen yhteisellä pääkysymyksellä:

Mikä aikuissosiaalityön työmenetelmissä tukee tai hankaloittaa toivottuja vaikutuksia asiakkaiden hyvinvoinnissa? Tehtävään etsitään vastausta menetelmäkohtaisilla alakysymyksillä:

1. Mikä saa aikaan tai hankaloittaa tavoiteltuja vaikutuksia *voimavaralähtöisesti suuntautuvassa asiakastyön prosessissa?* (Työpaketti I)
2. Mikä saa aikaan tai hankaloittaa *talousneuvolatyypin toiminnan kehittämisessä* tavoiteltuja vaikutuksia asiakkaiden taloudellisen toimintakyvyn vahvistamisessa? (Työpaketti II)
3. Mikä *yhteisöllisen luontolähtöisen sosiaalityön* menetelmissä saa aikaan tai hankaloittaa toivottuja muutoksia asiakkaan kokemassa osallisuudessa ja hyvinvoinnissa? (työpaketti III)
4. Mikä *maahanmuuttajapalvelujen verkostotyön* menetelmässä saa aikaan tai hankaloittaa toivottuja vaikutuksia kotouttamispalveluista aikuissosiaalityön asiakkuuteen siirtyvien asiakkaiden osallisuudessa ja hyvinvoinnissa? (työpaketti IV)

KAIMEr-teorian mukaisesti vaikuttavuutta analysoidaan tunnistamalla kehittämisessä vallitsevat erilaiset kontekstit, toimijat, menetelmän soveltaminen ja vaikutuksia tuottavat mekanismit, sekä tulkitsemalla niiden kokonaisvaltaista yhteisvaikutusta.

1.3. Tutkimuksen avulla syntyvät tutkimustulokset ja niiden tieteellinen vaikuttavuus

Tutkimuksessa tuotetaan uutta tieteellistä tietopohjaa ja käytännön mallinnukset neljästä aikuissosiaalityön keskeisestä uudesta työmenetelmästä. Kustakin tutkittavasta neljästä menetelmästä tuotetaan vähintään yhden vertaisarvioitun tieteellisen artikkelin suomenkielinen tai englanninkielinen käsikirjoitus, jotka ovat pääosin osa tutkijoiden väitöskirjoja. Lisäksi hankkeessa tuotetaan yksi sen arviointimenetelmää tarkasteleva tieteellinen artikkeli ja aikuissosiaalityön menetelmällisen tietopohjan syventämistä käsittelevä artikkeli. Yhteensä hankkeessa tuotetaan vähintään *kuusi tieteellistä vertaisarvioitavan artikkelin käsikirjoitusta*, jotka on mahdollista toimittaa myös teemanumerona tai tieteellisenä antologiana. Tiedeyhteisölle on merkittävää, että tämä VTR-tutkimus mahdollistaa sosiaalityön 3–4 tutkivan sosiaalityöntekijän / käytäntötutkijan irrottautumisen osa-aikaisesti väitöskirjan tekemiseen käytännön työn tai kehittämistyön rinnalla. Tavoitteena on julkaista myös kokemusasiantuntijoiden kanssa heidän asiantuntemukseensa perustuvaa osallistavan tutkimuksen tietoa. Lisäksi kustakin työmenetelmästä kirjoitetaan lyhyempi suomenkielinen artikkeli alan ammatilliseen julkaisuun. Tutkimuksessa tuotettavat *tutkimusperustaisen käytännön mallinnus* kustakin tutkittavasta työmenetelmästä julkistaan verkossa. Mallinnukset tulevat perustumaan KAIMEr-teorian ja kriittisen realismin mukaisesti ymmärryksen lisäämiseen siitä, miten eri tekijöiden (kontekstin, toimijoiden, intervention, mekanismin) yhteisvaikutuksesta voi syntyä tiettyjä toivottuja vaikutuksia, ja mikä mahdollisesti estää niitä. Mallinnukset eivät ole 'käypä hoito'-tyyppisiä ohjeita, vaan niillä halutaan tukea työntekijöitä ja asiakkaita näkemään kokonaisvaltaisesti eri tilanteissa vaikuttavien tekijöiden yhteisvaikutus. Siten aikuissosiaalityön uutta teoreettista perustaa rakennetaan ja mallinnetaan yhdessä käytännön ja tutkimuksen kanssa. Tutkimustuloksia jaetaan kansainvälisesti myös kongresseissa ja tutkijoiden verkostojen kautta. Tieteellisten ja ammatillisten julkaisujen sekä käytännön mallinnusten yhteisvaikuttavuus vahvistaa aikuissosiaalityön tietopohjaa ja tutkimusperustaisuutta. Tutkimuksella tavoitellaan selkeytyvää ymmärrystä siitä, miten aikuissosiaalityön asiakastyön työmenetelmien vaikuttavuutta voidaan arvioida ja kehittää.

VTR-rahoituksen ja ESR-rahoituksen rinnakkainen käyttäminen saman yhteiskunnallisen ongelman käytännölliseen ja tutkimukselliseen työstämiseen on urauurtava toimintamalli. Se korostaa AIKU-METHOD-tutkimuksen arvoa sosiaalityön käytäntötutkimuksen vahvistajana ja uudistajana. AIKU-METHOD-hankkeen odotettavissa olevat merkittävät tutkimustulokset syntyvät siitä, että tutkimus voi käyttää käytännön aikuissosiaalityössä kertyvää aineistoa, jotka tuotetaan AVAIN-mittarin avulla TASOS- ja TASKU-hankkeissa. AVAIN-mittarin soveltamista ohjaa valtakunnallinen asiantuntija

THL:stä. Saatua aineistoa tulkitaan kaikissa työpaketeissa ja kaikkein menetelmien osalta KAIMeR-teorialla. AVAIN-tietosisällöt kytkeytyvät osaksi samanaikaisesti sosiaalihuollossa käyttöönotettavaa integroidun sosiaalihuollon asiakassuunnitelman kirjaamistapaa. Näin voidaan tuottaa tiedeyhteisölle, aikuissosiaalityön käytännön toimijoille ja hallinnolle merkittävää uutta käytäntötutkimusperustaista teoreettista ymmärrystä aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuudesta. Tutkimuksen tuloksia jaetaan sovellettavaksi erityisesti hankkeeseen osallistuvien kahden sosiaalialan osaamiskeskusten verkostojen kautta. AIKUMETOD-tutkimus kytkeytyy neljän väitöskirjan osaksi. Tuloksia jaetaan tutkijaryhmän kansainvälisten verkostojen kautta. Niitä esitellään European Conference of Social Work Research- konferenssissa ja EASSW:n ja IASSW:n konferensseissa, NBSW-, ja TISSA-kesäkouluissa. Tärkeä jakamisfoorumi on myös vastuuhenkilön koordinoima EU:n H2020-ohjelman rahoittama kansainvälinen ASTRA-tohtorikoulutushanke.

1.4. Haun erityistavoite (akatemiaohjelmat ja muut temaattiset haut):

AIKUMETOD-hankkeessa on yliopistotasoinen sosiaalityön tutkimushanke. Se kohdistuu STM:n määrittelemiin painoalueisiin 2 ja 3, ja koskee *sosiaalityön työmenetelmien ja sosiaalityön vaikuttavuuden* tutkimusta. Sillä on myös yhtymäkohtia erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteiden ja palvelutarpeiden tutkimukseen sekä asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden tutkimukseen.

2. Toteutus

2.1. Työsuunnitelma ja aikataulu:

AIKUMETOD- tutkimus ajoittuu vuosille 2021-2022 niin, että se voi saada tutkimuskohdetta koskevan empiirisen aineiston samanaikaisesti toteutettavasta kahdesta käytännön kehittämishankkeesta. AIKUMETOD-tutkimuksen kolme osa-aikaista tutkijaa ovat myös osa-aikaisesti kyseisissä ESR-hankkeissa kehittämistyöntekijöinä, mikä mahdollistaa optimaalisen käytäntötutkimuksen asetelman. Heikossa työmarkkina-asetmassa olevien henkilöiden taloudellista toimintakykyä ja sosiaalista osallisuutta vahvistava TASOS-hanke (1.9.2020-28.2.2023) on JYU/KYC:n koordinoima, ja osatoteuttajina ovat käytännön tasolla Jyväskylä, Soite, Laukaa, Äänekoski ja Saarikka. Lisäksi hankkeessa ovat taustalla mukana osaamiskeskukset KOSKE- ja SONetBOTNIA. TASOS-hankkeen toimenpiteissä toteutetaan voimavaralähtöistä asiakastyötä, taloussosiaalityötä ja yhteisöllisiä luontolähtöisiä menetelmiä, jotka vastaavat AIKUMETOD-hankkeen tutkimuskohteita työpaketeissa 1 -3. TASKU-hanketta (1.2.2020–31.1.2023) toteuttaa SEAMK, ja siinä luotava talousongelmien varhaisen tunnistamisen malli kytkeytyy AIKUMETOD-tutkimuksen työpakettiin 2. Lisäksi AIKUMETOD-hankkeen aineisto perustuu maahanmuuttajatyön menetelmien tutkimuksen osalta työpaketin tutkijan opinnäytetöissä kerättyyn (gradu) ja kerättävään (väitöskirja) tapaustutkimuksellisen materiaaliin.

AIKUMETOD-hankkeen analysoitava empiirinen aineisto voidaan saada siis pitkälti yhteistyössä kehittämishankkeiden kanssa. ESR-hankkeet sekä maahanmuuttajapalveluja koskeva opinnäytetyö koostuvat systemaattisesti AVAIN-tietosisältöjen mukaista tietoa hankkeiden toimenpiteiden vaikutuksista alku- ja loppumittauksina. Pääosin tämä tapahtuu osana uudistuvaa sosiaalihuollon asiakassuunnitelmatyötä. Kehittämishankkeiden tuottama tieto jäisi ilman AIKUMETOD-hankkeen kaltaista tutkimusta tarkemmin hyödyntämättä. Aineistoa täydennetään useimmissa työpaketeissa asiakas- ja työntekijähaastatteluilla.

Työpaketti ja aikataulu	Vastuu-toteuttajat	Tutkimustehtävä	Tutkimusmenetelmät	Aineisto	Aikataulu	Tulokset ja tuotokset
TP I Voimavara-lähtöisen asiakastyön prosessi	JYU/KYC, TASOS-osatoteuttajat, Kuorikoski 12 htkk 1/21-12/22, Matthies1kk	1.Vuorovaikutus-lähtöisen asiakasprosessin vaikutukset. 2. Vuorovaikutuslähtöisen asiakasprosessin mallinnus	Kvantitatiivinen Analyysi, kvalitatiivinen sis. analyysi KAI-MeR-teorialla, strukturoitu haastattelu	AVAIN-tietosisällön mukainen tutkimusaineisto TASOS-hankkeesta, työntekijöiden haastatteluaineisto prosessista	Kirjallisuuskatsaus 1-6/21, Alkumittaus 1-3/21, loppumittaus 2-5/22; seuranta, analyysi., tulkinta. raportointi 6-12/22	1 Tieteellisen Artikkelin käsikirjoitus, 1 ammatt. artikkeli, 1 verkossa jaettava mallinnus,
TP1 Talous-sosiaalityö (talousneuvolatyyppisen menetelmän kehittäminen)	JYU/KYC, TASOS- ja osatoteuttajat, SEAMK, Viitasalo 5-7 htkk, Aalto 10-12 htkk	1.Talousneuvonta-tyypisen menetelmän vaikutukset 2. Menetelmän mallinnus	Kvantitatiivinen analyysi, kvalitatiivinen sis. analyysi KAI-MeR-teorialla, strukturoitu haastattelu	AVAIN-tietosisällön mukainen tutkimusaineisto TASOS- ja TASKU-hankkeista, asiakas- ja työntekijähaastattelut.	Kirj.kats1-6/21, Alkuhaastattely.1-3/21, loppuhaastattelu.2-5/22, seuranta, analyysi, tulkinta, raportti 6-12/22	2 Tieteellisen.artikkelin käsikirjoitusta1 amm. artikkeli, 1. verkossa jaettava mallinnus,
TP3 Yhteisö- ja luontolähtöiset menetelmät	JYU/KYC, TASOS-osatoteuttajat, Kuorelahti 12 htkk 1./21-12./22, Matthies 1kk	1.Yhteisöllisen luontolähtöisen menetelmän vaikutukset. 2. Menetelmän mallinnus	Strukturoitu haastattelu ja ryhmähaastattelut, kvalitatiivinen sisällysanalyysi	TASOS-hankkeen AVAIN- AVAIN- tietosisällön mukainen tutkimusaineisto, asiakashaastattelut	Kirjallisuuskatsaus 1-6/21, alkuhaastattelu 3-6/21, loppuhaastattelu 3-6/22, teemahaastattelu 5-6/22. Analyysi ja raportointi 7-12/22	1.Tieteellisen.artikkelin käsikirjoitus, 1 amm. artikkeli, 1 verkossa jaettava mallinnus,
TP4 Maahanmuuttaja-palvelujen verkostotyö	JYU/KYC, Päiviäinen 12 htkk 7/21-6/22, Turtiainen, 2htkk	1.Maahanmuuttajapalvelujen verkostotyön vaikutukset 2. Menetelmän mallinnus	Strukturoitu haastattelu ja ryhmähaastattelut, kvalitatiivinen sisällysanalyysi, tapaustutkimus	Paremmiin yhdessä- yhdistyksestä kerätty tapaustutkimusaineisto, (opinnäytetyö), AVAIN-tietosisällön mukaiset haastattelut	Aineisto asiakkaiden siirtymässä 1.1.21 alkaen, 1.7.21-30.6.2022 aineistojen analyysit, mahd. Yksilöhaastattelut, Analyysi, tulkinta, raportti	1-2 Tieteellisen. artik. käsikirj. 1 amm. artikkeli, 1. digit. jaettava mallinnus
TP5 Tutkimusmenetelmä, KAI-MeR-teoria, tulokset ja jakaminen	JYU/KYC, Matthies 1 htkk, THL Kivipelto 2 htkk; KOSKE, SONet-BOTNIA	1. Tutkimusmenetelmän soveltaminen, 2. Teoreettisen tulkinnan ohj.3. Tulosten esittämisen ohjaus		Koko tutkimuksen aineiston analyysin tieteellinen ohjaaminen ja yhteisen KAI-MeR-teoreettisen tulkinnan ohjaaminen, yhteisen julkaisun toimittaminen	1. ja 2. 1.1.21.-31.12.22, 3. 2022	Tieteellinen yhteisjulkaisu, loppuraportti, 4 – 6 tulosten jakamistapahtumaa

Työpaketissa I tutkitaan voimavaralähtöisen asiakastyön prosessin vaikutuksia ja laaditaan sen mallinnus. Aineistona on AVAIN-tietosisällön mukainen asiakasasiakirja-aineisto TASOS-hankkeen voimavaralähtöiseen prosessiin osallistuvien asiakkaiden osalta. Työpaketin tutkija Tuija Kuorikoski toimii TASOS-hankkeen kehittäjä-sosiaalityöntekijänä ja voimavaralähtöisen asiakastyön edistäjänä. Hän on aloittanut aihetta koskevat tohtoriopintonsa JYU/KYC:ssä 2020. Tutkimuseettisistä syistä aineistoon valitaan muista TASOS-hankkeen kunnista kuin hänen omasta työpaikastaan asiakkaiden anonymisoituja asiakirja-aineistoja painottuen vuoteen 2022. Aineisto koostuu vuoden 2021 aikana toteutetuista alku- ja loppumittauksista, joita jatkoseurataan vuoden 2022 aikana. Sekä analyysia että teoreettista tulkintaa KAIMEr-teorialla ohjataan AIKUMETOD-hankkeen tieteellisessä ohjauksessa. Työpaketissa noudatetaan TENKin ohjeita ja lupakäytäntöjä sekä JYU:n tutkimuseettistä kannanottoa. Lisäksi tutkija kokoaa uudenlaista asiakasprosessityöskentelyä koskevan haastatteluaineiston TASOS-hankkeeseen osallistuvilta työntekijöiltä. Työpaketissa tuotettava tieteellinen artikkeli on osa tutkijan väitöskirjaa. Ammatillisille suunnattava artikkeli raportoi tutkimustuloksia.

Työpaketissa II tutkitaan talousneuvolatyyppisen toiminnan vaikuttavuutta aikuissosiaalityössä ja laaditaan sen käytännön mallinnus. Tutkimusaineistona on TASOS-hankkeessa toteutettavat näihin toimenpiteisiin osallistuvien henkilöiden AVAIN-tietosisällön mukaiset hyvinvoinnin ja osallisuuden alku- ja loppumittaukset. Lisäksi toteutetaan ASOS- ja TASKU-hankkeissa toimenpiteisiin osallistuville henkilöille yhteensä 15 – 20 strukturoitua yksilöhaastattelua. AVAIN-tietosisältöjä mukaillen. Hankkeisiin osallistuville työntekijöille (n. 5/hanke) tehdään fokusryhmähaastattelut uuden menetelmän arvioimiseksi. Työpaketin vastuuhenkilönä on JYU/KYC:n taloussosiaalityön asiantuntija Viitasalo ja tutkijana TASKU-hankkeessa SEAMK:ssa osa-aikaisesti toimiva projektityöntekijä Anu Aalto, jonka tohtoriopintoihin tutkimus kytkeytyy. Toinen työpaketin tieteellisistä julkaisuista on osa hänen väitöskirjaansa. Amatillinen artikkeli tuotetaan yhdessä. Talousneuvolatyyppisen toiminnan mallinnuksen julkaisemiseen toivotaan kokemusasiantuntijoita mukaan.

Työpaketti III:ssa tutkitaan yhteisöllisten luontolähtöisten työmenetelmien vaikuttavuutta aikuissosiaalityössä ja laaditaan niiden käytännön toteuttamisen mallinnus. Työpaketin osa-aikainen tutkija Marianne Kuorelahti toimii samanaikaisesti osa-aikaisena työntekijänä TASOS-hankkeessa. Tutkimusaineistona työpaketissa on yhteisöllisiin luontolähtöisiin hankkeen toimenpiteisiin osallistuville henkilöille tehtävät osallisuuden ja hyvinvoinnin alku- ja loppuarvioinnit AVAIN-mittarilla. Lisäksi osallistujille (10 – 15) toteutetaan strukturoidut AVAIN-tietosisältöä mukailevat strukturoidut yksilölliset haastattelut vaikuttavuutta koskevan ymmärryksen syventämiseksi. Alkumittaukset ajoittuvat vuoden 2021 ja 2022 alkukevääseen ja loppumittaukset loppuvuoteen 2021 ja 2022. Haastattelut tehdään huhti-toukokuussa 2022. Aineiston sisällön analyysi ja teoreettinen tulkinta toteutuu loppukesästä ja syksyllä 2022. Työpaketin tutkimusta ohjaa Aila-Leena Matthies.

Työpaketti IV kohdistuu maahanmuuttajapalvelujen verkostotyöhön. Työpakettiin palkataan sosiaalityön aloitteleva väitöskirjatutkija Kaarina Päivinen. 7.21 – 30.8.2022. Hänen sosiaalityön maisteritutkielmansa koskee samaan kohteeseen tapaustutkimuksena, joten aineistoa on jo osiin koottu. Tutkimusaineisto koskee Paremmiin yhdessä- (ja Gloria) yhdistyksen kehittämää uudenlaista verkostoivaa työskentelyä. Se kohdistuu kotouttamisvaiheen jälkeen aikuissosiaalityön asiakkaiksi siirtyviin maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin. Toimintamallia ei ole vielä systematisoitu menetelmällisesti sosiaalityöhön, mutta alustavat käsitykset sen vaikuttavuudesta ovat lupaavia. Aineiston keruu alkaa alkuvuodesta 2021 sitä mukaa kun Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalveluista siirtyy asiakkaita aikuissosiaalityöhön. Sosiaalityöntekijät tekevät asiakkaille uudistuneen sosiaalihuollon mukaisen palvelusuunnitelman kirjaamisen ja seurannan, johon sisältyy AVAIN-tietosisällöt, ja joka toistetaan

noin vuoden kuluttua asiakkuuden alkamisesta. Aineistoa täydentävät AVAIN-tietosisältöjen mukaiset strukturoidut haastattelut sekä ryhmähaastattelut menetelmän vaikutuksista. Aineisto analyysi ja tulkinta tehdään KAIMEr-teoriolla AIKUMETOD-hankkeen yhteisten käytäntöjen mukaisesti vuoden 2022 aikana. Työpaketista tuotetaan kahden tieteellisen artikkelin käsikirjoitus. Artikkelit ovat tutkijan väitöskirjan osia työpaketin vetäjä Turtiaisen ohjauksessa. Lisäksi uudesta työmenetelmästä laaditaan ammatillinen artikkeli ja tutkimusperustainen mallinnus.

Työpaketti V sisältää kaikkia työmenetelmiä koskevan tutkimusmenetelmällisen ohjauksen AVAIN-tietosisältöjen analyysissa ja yhteisen teoreettisen tulkinnan tekemisen KAIMEr teorian avulla tutkimuksen vastuuhenkilön ja THL:n asiantuntijan tuella sekä yhteisten tulosten kokoamisen ja jakamisen yhdessä osaamiskeskusten kanssa.

2.2. Tutkimusaineisto (data ja materiaali), tutkimusmenetelmät ja tutkimusympäristö:

Kuten edellä on kuvattu, AIKUMETOD-hankkeen tieteellisen tutkimuksen erityisenä ympäristönä on suora yhteys kahteen käytännön kehittämishankkeeseen ja kansalliseen sosiaalihuollon kehittämissohjelmaan. Tämä mahdollistaa rahoitusohjelman tavoitteleman tieteellisen tutkimuksen, joka palvelee suoraan käytäntöä ja jota toteutetaan käytännön kanssa. Tutkimuksessa käytetään TASOS- ja TASKU-hankkeissa muodostuvaa vaikuttavuustietoa, jota kyseisissä ESR-hankkeissa kerätään THL:n AVAIN-mittarin tietosisältöjen avulla. Tietosisältö on integroitu sosiaalihuoltolain mukaisiin työikäisiin koskeviin asiakirjoihin, eli asiakassuunnitelmiin ja asiakasprosessin arviointiin. Asiakirjapohjat täytetään jokaisen hankkeiden toimenpiteisiin osallistuvien asiakkaiden kanssa asiakastietojärjestelmien avulla. Niissä osahankkeissa, joissa sosiaalihuollon digitaalisia asiakirjapohjia ei voida käyttää, hyödynnetään AVAIN-mittarin tietosisältöjä asiakkaille suunnatuissa strukturoiduissa haastatteluissa. Tällöin haastatteluaineisto voidaan kirjata esimerkiksi Webropol-työkalulla. Menettelytapa mahdollistaa tiedon määrämuotoisen tutkimisen ja analysoinnin. Aineisto analysoidaan määrällisesti ja laadullisesti. Useimmat työpaketit sisältävät lisäksi työntekijöiden fokusryhmähaastattelut, joilla saadaan syventävää tutkimustietoa menetelmän vaikuttavuuden arvioimiseksi. Työpakettien aineiston analyysi ja tulkinta *KAIMEr-teoriolla* toteutetaan yhteisenä tutkimuksellisenä prosessina vuoden 2022 aikana hankkeen tieteellisten asiantuntijoiden tuella. Kaikkiin työpaketteihin varataan aluksi aikaa lyhyeen kirjallisuuskatsaukseen ja lopussa osallistumiseen tulosten jakamiseen ja jalkauttamiseen yhdessä osaamiskeskusten kanssa. Tutkijoiden edellytetään osallistuvan tutkimuksen esittämiseen sosiaalityön tutkimuksen ja aikuissosiaalityön päivillä ja alan ammatillisissa tapahtumissa ja mahdollisuuksien mukaan alan kansainvälisiin tieteellisiin kongresseihin

2.3. Riskien arviointi ja vaihtoehtoinen toteutustapa:

Hankkeen olennaiset riskit liittyvät tämän hetken tiedon mukaan koronaepidemian tuomiin mahdollisiin esteisiin ja hankaluuksiin aineiston keruulle. Aineistonkeruuta joudutaan tällöin varioimaan erityisesti ryhmämuotoisten toimintojen kohdalla. Toisaalta luontolähtöisten menetelmien käyttö voi soveltua epidemiasta huolimatta. Tutkimushankkeeseen itsessään ei sisälly muita erityisiä riskejä, mutta tutkimusaineistoa tuottavissa ESR-hankkeissa on varauduttu asiakkaiden ja työntekijöiden sitoutumisen haasteisiin, sekä työntekijöiden työpaineista ja vaihtumisesta johtuviin riskeihin.

Oletuksena on, että sosiaalityöntekijät voivat nähdä työn mielekkyyden lisääntyvän tutkimuksellisella yhteistyöllä. Hankkeessa on lisäksi toteutettava erityistä huolellisuutta tietosuojan ja tutkimuseettisten näkökohtien kanssa. Se että aineisto saadaan asiakasaineistona ja on osa sosiaalityön käytännön

kehittämistä, kytkee hankkeen kuitenkin osaksi julkisen sote-palvelujen suojeltua kirjaamista. (Ks. Tarkemmin tutkimusetiikka ja tietosuojaja)

2.4. Konsortion lisäarvo (jos kyseessä konsortiohakemus):

Tutkimuksen laadun ja pitkäjänteisen vaikuttavuuden takaamiseksi se toteutetaan yliopiston, ammatikorkeakoulun, kahden osaamiskeskuksen sekä kuuden kuntatoimijan yhteistoimintana. THL:n asiantuntijuus hankitaan erikseen konsultaationa.

3. Tutkimusryhmä ja yhteistyötahot

3.1. Tutkimushankkeessa työskentelevät henkilöt ja heidän, keskeiset ansiot:

Aila-Leena Matthies, JYU/KYC, YTT, sosiaalityön professori, hankkeen vastuullinen johtaja, ja työpaketti I ja III ohjaaja, sekä työpaketti V toinen toimija. Aikaisempi tutkimus aikuissosiaalityöstä 2 Akatemiahanketta, 1 EU:n 7FP-puiteohjelman hankkeen ja 1 MCSA-ETN-hankkeen koordinointi, TASOS-hankkeen koordinaattori, asiantuntijana PROSOS-hankkeessa. Tohtoriopiskelijoiden ohjaaja hankkeessa. H-index 24/Google Scholar, 73 vertaisarv. artikkeleita, joista 54 kansainvälistä.

Kati Turtiainen, JYU/KYC, YTT, dosentti, yliopistonlehtori vuodesta 2014. Työpaketti IV ohjaaja ja tohtoriopiskelijan ohjaaja. Aikaisemmin hän on työskennellyt aikuissosiaalityön alaisen maahanmuuttajapalveluyksikön johtajana kunnassa. Hän on osallistunut moniin maahanmuuttajatyön kehittämishankkeisiin, joista 2 JYU/KYC:llä. 39 tiet. julkaisua, joista 12 kansainvälistä. Toimittaja ja kirjoittaja 2021 ilmestyvässä aikuissosiaalityön tutkimusjulkisussa.

Katri Viitasalo, JYU/KYC, YTT, sosiaalityön yliopistonopettaja, työpaketti II ohjaaja ja toinen tutkija. Väitöskirja käsitteli taloussosiaalityön orientaatiota. Kouluttanut sosiaalityöntekijöitä taloussosiaalityöstä ja toiminut asiantuntijana taloussosiaalityön käytännön tutkimuksessa kehittämisessä Suomessa yhdessä osaamiskeskusten kanssa.

Tuija Kuorikoski: YTM, sosiaalityöntekijä, Soite aikuissosiaalityö, kehittäjä-sosiaalityöntekijä TASOS-hanke, työpaketti 1 tutkija. Toiminut sosiaalityöntekijänä perhetukipalveluissa, lastenvalvojana ja aikuissosiaalityössä. Tohtoriopiskelija JYU/KYC:ssä vuodesta 2020.

Anu Aalto, SeAMK, YTM, projektipäällikkö TASKU-hanke, työpaketti II tutkija. Sosiaalialan (AMK) lehtorina ja tutkimus- ja kehittämistehtävissä monissa sosiaalialan projekteissa liittyen palveluiden kehittämiseen ja asiakasosallisuuteen. Sosiaalityön tohtoriopinnot vireillä.

Marianne Kuorelahti, JYU/KYC, YTL, projektitutkija TASOS-hanke, työpaketti III tutkija. Toiminut sosiaalityöntekijänä aikuissosiaalityössä ja lastensuojelussa, amk-opettajana sekä opiskelijakuraattorina. Lastensuojelujärjestöjen kehittämishankkeissa ja osaamiskeskuksessa mm. aikuissosiaalityön PROSOS-kehittämishankkeessa.

Kaarina Päivinen, yhteisöpedagogi, sosiaalityön maisteriopiskelija, valm. 2021, opintoja Kataloniassa Universitat Sant Ignasi yliopistosta. Työkokemus kolmannelta sektorilta Suomesta (Etnokult Ry) ja ulkomailta (Brysselin Merimieskirkko) ja Kinder Barcelona Barcelossa, lisäksi työkokemusta kotouttavasta sosiaalityöstä. Sosiaalityön tohtoriopinnot vireillä.

Tutkimukseen hankitaan 2 htkk asiantuntemusta AVAIN-tietosisältöjen käyttöön kaikissa työpaketeissa THL:n tutkimuspäällikkö **Minna Kivipellolta**, (YTT, dosentti). Tutkinut mm. sosiaalityön vaikuttavuuden arviointia ja osallistavaa aikuissosiaalityötä. Hankkeet (2020-): Koronan sosiaaliset vaikutukset -tutkimus (EK:n määräraha), Sosiaalihuollon kehittämisohjelma (STM, THL), Aikuissosiaalityön vaikutukset toimeentulotuen käyttöön (STM, THL), Muuttoliike ja sosiaalipolitiikka lähiöiden väestörakenteen ja sosiaalisten ongelmien muokkaajina (osahanke, ARA).

3.2. Yhteistyötahot ja heidän keskeiset ansionsa hankkeen kannalta:

1. **Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius (JYU/KYC)**, vastuu hankkeen hallinnoinnista ja työpaketin tieteellisestä johtamisesta. JYU/KYC on myös AIKUMETOD-hankkeen rinnalla toimivan TASOS-hankkeen päätoteuttaja. AIKUMETOD-hankkeeseen osallistuu osa-aikaisesti kolme väitellyttä sosiaalityön opetus- ja tutkimushenkilökuntaan kuuluvaa henkilöä. Hankkeeseen osa-aikaisesti palkattavat tohtoriopiskelijat voivat myös sijoittua yliopistolle.

3. **Seinäjoen Ammattikorkeakoulu (SEAMK)** on AIKUMETOD-hankkeen rinnalla toimivan TASKU-hankkeen päätoteuttaja, ja osallistuu AIKUMETOD-hankkeeseen tuottamalla TASKU-hankkeen aineistoa. Työpakettiin II palkataan SEAMK:n työntekijä, jolla on mahdollisuus tehdä tutkimuksessa tohtoriopintoja JYU/KYC:iin.

4. **Osaamiskeskus KOSKE** osallistuu AIKUMETOD-hankkeeseen vastaamalla tuotettavan tutkimustiedon ja mallinnusten jakamisesta. Lisäksi KOSKE on TASOS-hankkeen taustatoimija.

5. **Osaamiskeskus SONetBOTNIA** osallistuu AIKUMETOD-hankkeeseen vastaamalla tuotettavan tutkimustiedon ja mallinnusten jakamisesta. Lisäksi SONetBOTNIA on TASOS-hankkeen taustatoimija SOiten alueella. SONetBOTNIA on ollut päätoteuttaja aikuissosiaalityön kehittämishanke PROSOSissa, jossa tunnistettuihin tarpeisiin AIKUMETOD-hankkeessa kohdistetaan tutkimusta.

6 - 11. **Jyväskylän kaupunki, Laukaan kunta, Perusturvaliikelaitos Saarikka, Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystaloyhtymä Soite ja Äänekosken kaupunki** osallistuvat AIKUMETOD-hankkeeseen TASOS-hankkeen osatoteuttajina ja tuottamalla siten tutkimusaineistoa. Vastaavalla tavalla **Seinäjoen kaupunki** on osa AIKUMETOD-tutkimusta TASKU-hankkeen osatoteuttajana ja tutkimustiedon tuottajana. Kuntaosapuolet ovat tutkimustiedon yhteiskehittämisen lisäksi myös tutkimustiedon loppukäyttäjiä ja soveltajia. Kaikki kuntaosapuolet ovat ilmoittaneet sitoutumisensa AIKUMETOD-tutkimusyhteistyöhön kuvatulla tavalla.

2. **THL** ei ole varsinainen osatoteuttaja tutkimuksessa, mutta koska tutkimus nojaa vahvasti THL:n kehittämiin mittareihin, tutkimukseen ostetaan THL:n asiantuntija Minna Kivipellon osaamista. Hän ohjaa AVAIN-mittarin käyttöä ja mittarilla kerätyn tiedon analysointia tutkimuksessa. Hänen kauttaan AIKUMETOD-tutkimus on kiinteässä yhteydessä valtakunnallisen Sosiaalihuollon kehittämishankkeen kanssa.

4. Vastuullinen tiede

4.1. Tutkimuseettiset kysymykset:

AIKUMETOD-hanke noudattaa TENKin tutkimuseettisiä ohjeita johdonmukaisesti koskien tutkimuslupakäytäntöjä, tutkimukseen osallistuvien henkilöiden yksityisyyttä ja aineiston säilyttämisen tietoturvasuutta. Tutkimusaineisto anonymisoidaan huolellisesti ennenkuin se tallennetaan tutkimuksen käyttöön. Tutkimusaineistoa tallennetaan, säilytetään ja käsitellään GDPR-sääntöjen mukaisesti. Tutkimuseettisistä kysymyksistä ja niiden ratkaisusta hankitaan JYU:n tieteellisen neuvoston arvio, koska tutkimus koskee haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Tutkimuksessa väitöskirjaa tekevien henkilöiden tulee varmistaa tutkimuseettiset seikat erikseen oman opinnäytteensä osalta.

4.2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus:

AIKUMETOD-tutkimus on sitoutunut sosiaalityön tutkimuksena sosiaalityön eettisiin periaatteisiin, joihin kuuluu kaikkien ihmisten tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Tutkimus pyrkii parantamaan aikuissosiaalityön asiakkaiden asemaa, jota kuvaa usein moninainen intersektionaalinen vaje

yhdenvertaisuuden toteutumisessa. Hankkeeseen on sosiaalityön sukupuolirakenteen vuoksi työllistymässä vain naispuolisia tutkijoita, mutta tämä tasapainottaa toisaalta päinvastaista akateemista sukupuolirakennetta. AIKUMETOD-tutkimuksessa sukupuolinen valtavirtaistaminen ja intersektionaalisuus ovat läpäiseviä toimintaperiaatteita ja sensitiivisen huomion kohteita. Esimerkiksi tutkittavia sosiaalityön työmenetelmiä on syytä tarkastella sen suhteen, miten ne soveltuvat eri yksilöille tasavertaisella tavalla.

4.4. Kestävän kehityksen tavoitteet

AIKUMETOD-tutkimus kytkeytyy osaksi päätoteuttajien ekososiaalisen lähestymistavan ja kestävän siirtymän tutkimusta. AIKUMETOD-tutkimus ylittää tavanomaisen kestävän kehityksen tavoitteiden yleissuosituksen tason ja tarttuu johdonmukaisesti taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävän siirtymän tekemiseen yhteiskunnassa (Sustainability transition). Siinä yhdistyvät uudenlainen oikeudenmukainen talous, joka irtaantuu luonnonvarojen ylikäytöstä ja mahdollistaa kaikille sosiaalisen osallisuuden. Aikuissosiaalityössä ollaan kestävämmän kehityksen seurausten ytimessä, jossa talouden, ympäristön ja sosiaalisen kehityksen ristiriidat kulminoituvat. Yhteisöllisyys, voimavaralähtöisyys, osallisuus, taloudellinen toimintakyky ja maahanmuuttajien kunnioittava inklusio kontribuoiivat uudella tavalla kestävää kehitystä.

4.3. Avoin tiede:

AIKUMETODissa tuotettavat tieteelliset julkaisut on tarkoitus julkaista avoimen tieteen periaatteita noudattavissa tieteellisissä lehdissä. Hanke varautuu avoimesta julkaisupolitiikasta johtuviin mahdollisiin julkaisumaksuihin. Tutkimusaineistona käytettävää asiakkaiden asiakirja-aineistoa ei voida arkistoida avoimen tieteen periaatteiden mukaiseen käyttöön, mutta tutkimukseen varta vasten tuotettava haastatteluaineisto voidaan luvanvaraisesti arkistoida kansallisen yhteiskuntatieteelliseen tietovarastoon. Tutkimuksen tuottama tieto ja mallinnukset saatetaan verkon kautta ja erillisillä jakamistilaisuuksilla kansalliseen aikuissosiaalityön käyttöön.

5. Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

5.1. Vaikutukset ja vaikuttavuus tiedeyhteisön ulkopuolella:

Tutkimuksen yhteiskunnalliset vaikutukset liittyvät pitkällä aikavälillä sosiaalityön tutkimuksellisen aseman ja tietopohjan vahvistumiseen ja työmenetelmien vaikuttavuuteen. Tutkimustulokset ovat suoraan sovellettavissa sosiaalipalvelujen käytäntöön ja tukevat palvelujärjestelmän kehittämistä.

6. Lähdeluettelo

- Blom, Björn & Morén, Stefan (2010). Explaining Social Work Practices – The CAIMeR Theory. *Journal of Social Work* 10:1, 98–119.
- Blom, Björn & Morén, Stefan (2015). Teori för socialt arbete. Lund: Studentlitteratur
- Blomgren, S. & Saikkonen, P. (2018) Viimesijaisen turvan palveluissa vielä parannettavaa: toimeentulotukiuudistuksen kuntakyselyn tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 12. THL, Helsinki.
- Boetto, Heather, Bowles, Wendy, Närhi, Kati & Powers, Meredith (2020) Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners. *Journal of Social Welfare* 29 (4). 300-309. DOI: 10.1111/ijsw.12462.
- Dix, Heidi, Hollinrake, Sue & Meade, Jennifer (eds.) (2019) Relationship-based Social Work with Adults. Hertfordshire: Critical Publishing.
- Hekkala, Marja & Kivipelto, Minna (2020) Tampereen kokeilu Teoksessa Kivipelto, Minna (toim.) (2020) Osallistavaa aikuissosiaalityötä. Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun tulokset. THL. Raportti 7. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 73–86.
- Hiitola, Johanna & Anis, Merja & Turtiainen, Kati (toim.) (2018) Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kohtaamissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino.
- Hirvilampi, Tuuli, Matthies, Aila-Leena, Närhi, Kati & Stamm, Ingo (2016) Kestävää siirtymää edistäviä työn ja toimeentulon muotoja – Analyysi kirjallisuudesta. *Janus* 24(4). 301- 319
- Hirvonen, J. & Uosukainen, L (2015). Luonnon hyvinvointivaikutusten mittaaminen Hoivafarmi -hankkeessa. Teoksessa Haapala, A. (toim.). Kestävää hyvinvointia kehittämässä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Painoalan vuosijulkaisu.
- Hollinrake, Sue (2019) Theoretical Perspectives for relationship-base practice with adults. Teoksessa: Dix, H., Hollinrake, S. & Meade, J. (eds.) Relationship-based Social Work with Adults. Hertfordshire: Critical Publishing. 9–25.
- Hyväri, S. & Nylund, M. 2010. Yhteisöllisiä työmenetelmiä syrjäytymisen voittamisessa. Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveystalalla. Riika, Latvia: Livonia Print, 29–47.
- Johnson, Elisabeth & Margaret Sherraden (2007) From financial literacy to financial capability among youth. *The Journal of Sociology & Social Welfare* 34 (3), 119–146.
- Jokela, Kirsi (2017). Yhteisöllisyys kuntouttavan sosiaalityön tavoitteena maatilaympäristössä. Julkaisussa Leppänen, Tero & Jääskeläinen, Arja (toim.) Luontoa elämään – toimintamalleja osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamiseksi. Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen – teemajulkaisu 3/3. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset. 24/2017. Lapin ammattikorkeakoulu. Rovaniemi.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (toim.) (2008). Sosiaalityö aikuisten parissa. Vastapaino. Tampere.
- Juhila, Kirsi (2018). Aika, paikka & sosiaalityö. Vastapaino. Tampere.
- Karjalainen, Pekka, Metteri, Anna & Strömberg-Jakka, Minna (2019). Tiekartta 2030. Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:41. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4076-5>, Katsottu 12.3.2020.
- Kemppainen, Tarja; Kostamo-Pääkkö Kaisa; Niskala, Asta; Ojaniemi, Pekka & Vesterinen, Kerttu (2010). Sosiaalityön vaikuttavuuden arvioinnin ensiaskeleet Lapista. Tutkimus sosiaalitoimistojen työn vaikuttavuudesta. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 32. Rovaniemi: Sevenprint.
- Kivipelto, Minna (toim.) (2020) Osallistavaa aikuissosiaalityötä. Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun tulokset. THL. Raportti 7. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kivipelto, Minna, Blomgren, Sanna, Karjalainen, Pekka & Saikkonen, Paula (toim.) (2013). *Vaikuttavaa aikuissosiaalityötä – arviointimalleista mittareihin*. Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti Raportti 8. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- Lauri, M. (2016). Narratives of governing : rationalization, responsibility and resistance in social work (PhD dissertation). Umeå universitet, Umeå. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:miun:diva-33453>
- Matthies, Aila-Leena (2019) Kohti kestäväää taloutta – Ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön. Teoksessa: Zechner, M., Karjalainen, S., & Viitasalo, K. (toim.) Avauksia taloussosiaalityöstä. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola. 36 – 43.
- Matthies, Aila-Leena & Uggerhoej, Lars (ed.) (2014). Participation, Marginalisation and Welfare Services. Concepts, Politics and Practices Across European Surrey: Ashgate.
- Matthies, Aila-Leena, Krings, Amy & Stamm, Ingo (2020) Research-based knowledge about social work and sustainability, Guest Editorial to Special Issue of International Journal of Social Welfare 29 (49), 297–299. DOI: 10.1111/ijsw.12462.
- Matthies, Aila-Leena, Svenlin, Anu-Riina & Turtiainen, Kati (toim.) (2021) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus (ilmestyy)
- Matthies, Svenlin, Rantamäki & Viitasalo (2021) Aikuissosiaalityössä vaikuttavat sosiaaliset mekanismit. Teoksessa: Matthies, A-L, Svenlin A-R & Turtiainen, K. (toim.) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus (ilmestyy)
- Munro E, *The Munro Review of Child Protection: Final Report*, Department for Education, London: The Stationery Office, 2011
- Mäntysaari, Mikko 2006: Syrjiikö sosiaalityö? Teoksessa Helne, Tuula & Laatu, Markku (toim.): Vääräyskirja. Kelan tutkimusosasto. Helsinki, 115–132.
- Mäntysaari, Mikko & Ylistö, Sami (2021) Työllistymistä edistävän monialaisen palvelun vaikuttavuus. Teoksessa Matthies, Aila-Leena, Svenlin, Anu-Riina & Turtiainen, Kati (toim.) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus (ilmestyy)
- Nieminen, Tarja, Sutela, Hanna & Hannula, Ulla (2015) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus
- Nummela, Tuija, (2011). Asiakkaan asema ja oikeuksien toteutuminen aikuissosiaalityössä. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in social sciences and business studies 17. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A-L. (2013): Nuorten aikuisten miesten osallisuuden ja toimijuuden reunaehtoja sosiaali- ja työvoimapalveluissa. Teoksessa M. Laitinen ja A. Niskala (toim.) Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Tampere: Vastapaino. 113–145
- Närhi, K, Kokkonen, T & Matthies, A-L (2014): Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. Janus 22 (3), 227–244.
- Raivio, Helka (toim.) (2018). Enemmän sosiaalista toimintakykyä, lisää osallisuutta! Yhteiskehittämällä vaikuttavampaa sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittämishankkeen (SOSKU) 2015-2018 loppuraportti. Työpaperi 7/2018. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Juvenes-Print- Suomen yliopistopaino Oy. Tampere.
- Roivainen, Irene. (2008). Yhteisölähtöisen otteen paikka aikuissosiaalityössä. Teoksessa Jokinen, A & Juhila, K (toim.) (2008). Sosiaalityö aikuisten parissa. Vastapaino, Tampere.
- Ruch, Gillian (2010). The Contemporary Context of Relationship-Based Practice. Teoksessa Relationship-based Social Work. Getting to the Heart of Practice. Ruch, Gillian, Turney, Danielle & Ward, Adrian (toim.) Cornwall: MPG Books Group, 13–28.
- Salovuori, Tuomo.2020. Luonto kuntoutumisen tukena. Saatavana verkossa https://storage.googleapis.com/sininauhaliitto-production/2020/04/84308ec5-salovuori_tuomo_luonto_kuntoutumisen_tukena_2020_verkkoversio.pdf (5.11.20)
- (2011) Habitus, Work and Contributive Justice. Sociology 45 (1), 7-21, DOI: 10.1177/0038038510387188:
- Sipilä, Jorma. (1989). Sosiaalityön jäljillä. Tammi, Helsinki
- Solomon, Barbara Bryant (1976) Black Empowerment: Social Work in Oppressed Communities. New York: Columbia University Press

Sosiaalihuollon kehittämisohjelma (2020). <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosiaalihuollon-kehittamisohjelma> [viitattu 27.10.20]

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2019). Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelma 15.10.2019. Saatavilla: https://stm.fi/documents/1271139/1332838/Tulevaisuuden+sosiaali-+ja+terveyskeskus+ohjelman+tiedotustilaisuuden+diat+15.10.2019/372c3c74-0425-5215-b38a_e120739f5dfb/Tulevaisuuden+sosiaali-+ja+terveyskeskus+ohjelman+tiedotustilaisuuden+diat+15.10.2019.pdf

Svenlin, Anu-Riina (2020) Kannatteleva ja jännitteinen tukiperhetoiminta : lastensuojelun tukiperhetoiminnan käyttöteoria ja tukisuhteet. JYU dissertations, 180. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8011-5>

Svenlin, Anu-Riina, Matthies, Aila-Leena & Turtiainen, Kati (2021) Aikuissosiaalityö ja KAIMEr-teoria sen tietopohjan jäsentäjänä. Teoksessa Matthies, Aila-Leena, Svenlin, Anu-Riina & Turtiainen, Kati (toim.) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus (ilmestyy)

Turtiainen, Kati & Kokkonen, Tuomo & Viitasalo, Katri (2018) Aktiivisen kansalaisuuden mahdollisuudet kotouttamistyön ulkoisten ehtojen ja maahanmuuttajien tarpeiden ristipaineissa. Janus 26(4), 343-360.

Turtiainen, Kati (2012) Possibilities of trust and recognition between refugees and authorities: resettlement as a part of durable solutions of forced migration. Jyväskylä studies in education, psychology and social research, University of Jyväskylä.

Tyrväinen, Liisa & Lanki, Timo & Sipilä, Raija ja Komulainen Jorma (2018). Mitä tiedetään metsän terveyshyödyistä. Duodecim 2018:134(13):1397-403.

Sherraden, Margaret & Jin Huang (2019) Financial Social Work. < DOI: 10.1093/acrefore/9780199975839.013.923> Katsottu: 21.2.2020.

Sotkasiira, T. (2018). Tietävä, tulkitseva ja taisteleva asiantuntijuus turvapaikanhakijoiden sekä ammattilaisten ja vapaaehtoisten välissä kohtaamisissa. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 26(4), 292-308. <https://doi.org/10.30668/janus.76443>

Stamm, Ingo, Matthies, Aila-Leena, Hirvilampi, Tuuli & Närhi, Kati (2020) Combining labour market and unemployment policies with environmental sustainability? A cross-national study on ecosocial innovations. Journal of International and Comparative Social Policy (2020), 36: 1, 42–56. doi:10.1017/ics.2020.4

Vehmasto, Elina (toim.) (2014). Green Care -toiminnan suuntaviivat Suomessa. MTT. Jokioinen. saatavana verkossa: <https://docplayer.fi/117795-Green-care-toimintatavan-suuntaviivat-suomessa-elina-vehmasto-toim.html> (10.11.20)

Viitasalo, Katri (2018) Äitien pyrkimykset ja toimintamahdollisuuksien valikko: Käsitteellinen tutkimus äitien taloudellisista toimintamahdollisuuksista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7340-7>> Katsottu: 21.2.2020.

Viitasalo, Katri (2019) Mistä taloussosiaalityössä on kyse? Teoksessa Minna Zechner, Sirpa Karjalainen & Katri Viitasalo (toim.) Avauksia taloussosiaalityöstä. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, 11–18. <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/64919>> Katsottu: 21.2.2020.

Viitasalo, Katri (2021) Taloudellisen kyvykkyyden vahvistaminen ja mekanismit sosiaalityössä. Teoksessa Matthies, A-L, Svenlin A-R & Turtiainen, K. (toim.) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus (ilmestyy)

Wolfsohn, Reeta & Dorlee Michaeli (2014) Financial social work. Encyclopedia of social work. <DOI: 10.1093/acrefore/9780199975839.013.923.> Katsottu: 21.2.2020.

Ylilauri, Martta & Yli-Viikari, Anja (2019). Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Vaasan yliopisto. Levon- instituutin julkaisuja 143. Saatavana verkossa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0> (10.11.20).

Zechner, Minna, Karjalainen, Sirpa & Viitasalo, Katri. (toim.) (2019) Avauksia taloussosiaalityöstä. Jyväskylän yliopisto. Kokkola: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.